

EN VINTERBETRAKTELSE

Lite etnologi bland allt det marinarknologiska, med inspiration från Rödlöga, en ögrupp i Stockholms norra skärgård c 15 km OSO Furusund.

Vintern har kommit till Sverige med mörker och kyla. Då drar man sig gärna till minnes sommar och ett solglittrande hav (det tycks som så nu efteråt i alla fall). Ty det är dithän det gått eller hur, skärgård och hav är sommar för oss stadsbor. Vi glömmar ofta att det funnits och finns människor även på vintern i skärgården. Att de levde vintrarna igenom på de varor de producerat eller köpt innan vinter och isläggning kom. Men det viktigaste är att komma ihåg att de inte gick i ide- de levde även på vintern. Och hur levde de de första årtiondena på 1900-talet?

Jag drar mig till minnes vad Gösta (f d fiskare, nuvarande handlaren) på Rödlöga berättat för mig. Varje höst for de in till Bliðö och Furusund och handlade för vintern då det skulle komma perioder då isen varken bar eller brast. Varje familj handlade för sitt behov. Resan in tog c 2 timmar med båt efter det att motorn gjort sitt intåg 1914, innan dess var man beroende av väder och vind- man seglade eller rodde. Fills i början på seklet kom även en trädgårdsmästare ut till Rödlöga varje höst. Man köpte då varor av denne och lade upp sitt vinterförråd av grönsaker, mest rotfrukter. Potatis odlade dock varje familj för sitt eget behov.

Man får nu inte göra om misstaget och tro att bara för att isen omöjliggjorde båttrafik så satt man kvar på ön till våren. Tvärtom- umgänget öarna emellan var livligt, nästan mer på vintern än på sommaren. Georg, nu 79 år, har berättat om hur de på lördagarna kunde åka skridsko till Blidö eller Svartlöga. Där träffade man andra ungdomar, ordnade lite fest med mat och dans. Han mindes speciellt ett hem på Svartlöga där de brukade övernatta. Man bäddade i långa rader på golven och på söndagsmorgonen åkte man hem igen till sin egen ö. Det var inte heller bara ungdomar som gjorde visiter utan även de vuxna och barnen.

Innan postutbärningen kom till Rödlöga 1947 fick man hämta posten på Blidö. Även då kom skridskorna till användning om isen var lämplig. Man såg närmast på denna postutflykt som en ren nöjestur. Om föret var bättre för sparken än för skridskorna kunde man även ta lite last och kompletteringshandla.

Varje vinter hade man också, förutom jul- och nyårsfester, en fest som kallades "storbindaredagen." Då samlades öns befolkning, män, kvinnor och barn, vid 3-4 tiden på morgonen och så band man nät hela dagen. Värden hade jämt göra med att trä på nålar, prata och hälla upp det öl som bryggs speciellt för detta tillfälle. Näten blev väl inte så jämna och fina just denna dag men roligt hade man.

Vintern var dock inte bara helger och fester. Den mesta tiden gick åt till reparations- och underhållsarbeten av nät, båtar, hus, bryggor och redskap samt åt att sköta de minst två kor var som varje gård hade. Man vinterfiskade och sköt säl och sjöfågel.

Det är kanske detta vi skall komma ihåg nu när vi tänker tillbaka på våra kära sommaröar. De där vi gör strandhugg och blir hänfödda över hur vackert det är och förbannade över hur skräpigt det är. Det var inte så länge sedan människor bodde härute året om- arbetade, älskade, sörjde och överhuvudtaget levde. Vad hände och hur? I början på seklet bodde på Rödlöga c 100 personer, vintern 1978-79 4 personer och denna vinter en enda person!

Skall vi skildra denna utveckling eller snarare avveckling är det inte nog med ekonomiska fakta eller för den delen arkeologiska undersökningar. För att få fram ett rättvisande bild av skeendet bör vi t ex genom intervjuer dokumentera vad de ännu kvarlevande genuina skärgårdsborna har att berätta!

Britt Bogren(Stockholm)

